

Ὁ στολίσκος τοῦ Ἀράλ σύγκειται ἀπὸ 5 ἀτμόπλοια φέροντα 45 κανόνια καὶ ἔχοντα δύναμιν 220 ἵππων, ὃ δὲ τῆς Κασπίας μόνον πρὸς μεταφορὰν στρατευμάτων χρησιμεύει. Οἱ ἐγγώριοι δὲν ὑπηρετοῦσιν εἰς τὸν στρατὸν, ἀλλ' οἱ Κιργίσιοι ὑπηρετοῦσιν ὡς ταχυδρόμοι, κτλ. Εὐνόητον ἀποβαίνει διατὶ οἱ ἐγγώριοι εἰσὶν ἀποκεκλεισμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας· ἡ τῶν Σιπαίων (ἐγγωρίων στρατιωτῶν τῆς Ἰνδικῆς) ἐπανάστασις ἀπέδειξεν πόσον ἐπικίνδυνον εἶναι νὰ δαθῶσιν ὄπλα εἰς λαοὺς κατακτηθέντας μὲν, οὐχὶ ὅμως ὅπως ὑποταχθέντας. Εἰς τὸ Τουρκεστάν ὁ στρατὸς εἶναι τὸ μόνον στήριγμα τῆς ῥωσικῆς κυριαρχίας, τούτου δ' ἐνεκεν ἡ κυβέρνησις οὐδενὸς φείδεται ὅπως διατηρῆ αὐτὸν ἐν ἀρίστη καταστάσει. Κατ' ἔτος στέλλει εἰς τὸν στρατὸν ἐπικουρίας, ὄπλα καὶ πολεμφοδία, πολλὰ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ δαπανᾷ ἑκατομμύρια. Αἱ ἐν Ἀσίᾳ ῥωσικαὶ κτήσεις φαίνονται περιβεβλημέναι διὰ σιδηροῦ φραγμοῦ, ὅστις ἐπεκτείνεται ἀναλόγως τῶν προόδων τῶν Ῥώσων πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς μεσημβρίαν ἄχρις οὗ τέλος φθάσωσιν εἰς τὰ φυσικὰ ὄρια τῶν—τὴν Περσίαν, τὸ Ἰνδοκοῦς καὶ τὸ Τιάν-Τσαν.

Δυσχερὲς ἀποβαίνει τὸ νὰ ἐκφέρῃ τις ὀριστικὴν γνώμην περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κατακτήσεως. Οἱ Ῥῶσοι μόλις ἤρχισαν νὰ ὀργανίζωσι τὴν χώραν, πολλὰ δ' ὑπολείπονται νὰ πράξωσιν. Ἄχρι τοῦδε πολλάς εἰσῆγαγον βελτιώσεις, ἐνεθάρρουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος, τὴν σκωληκοτροφίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν μεταλλείων καὶ γαιανθρακωρυχείων, κατεσκεύασαν ὁδοὺς, κτλ., οἱ δὲ σοφοὶ τῶν, ὁ Βλάρεμπεργ, ὁ Βογδανῶφ, ὁ Βουτακῶφ, ὁ Βαλιχανῶφ, ὁ Γρηγοριέφ, ὁ Κοστέγκο, ὁ Μαξιέφ, ὁ Μουραβιέφ, ὁ Νεβोलσίν, ὁ Σοβολέφ, ὁ Στεβνίσκης, ὁ Στρούβ, ὁ Σεβερτσέφ, ὁ Φετσέγκο, ὁ Βενιουκῶφ καὶ τόσοι ἄλλοι ἐξηρέυνησαν τὴν Μέσην Ἀσίαν καὶ πολλάς παρέσχον τῇ ἐπιστάμῃ ἐκδουλεύσεις. Εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ γεωγραφία καὶ ἡ στατιστικὴ πολλάς ἀφείλουσιν ἀνακαλύψεις. Πλὴν ἡ μεγίστη τῶν ὑπη-

ρεσιῶν ἃς οἱ Ῥῶσοι παρέσχον εἶναι τὸ ὅτι κατέστρεψαν τὰς φωλεὰς ταύτας τῶν ληστῶν αἰτινες ἐκαλοῦντο χαράτα ἢ μπεκὰτ, ὅτι ἀπεκατέστησαν τὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν καὶ ὅτι ἀπήλλαξαν τῆς τυραννίας καὶ δουλείας ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Σήμερον οἱ λαοὶ οὗτοι φοβοῦνται μὲν τὴν ἰσχὺν τοῦ ἰσχυροῦ Τζάρου, ἢ τοῦ πανταχοῦ παρόντος, τοῦλάχιστον ὅμως ὀφείλουσιν αὐτῷ τὴν ἀσφάλειαν τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν (α).

Λ. Ο. Σ.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΥΠΟ ΦΥΣΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Πρὸς τελευταίαν δ' ἀπόδειξιν, ἃς ἐξέλθωμεν τῆς λογικῆς φύσεως καὶ ἃς ἐρωτήσωμεν τὰ ἄλογα ζῶα. Ἐρωτήσωμεν τὸν πτερωτὸν πληθυσμὸν τῶν ἀέρων, τὸν ἄφρονον λαὸν τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης καὶ τὸν ἐξόριστον λαὸν τῶν δασῶν καὶ τῶν βράχων. Ἄπαντες οὗτοι εὐαίσθητοι ἀναδείκνυνται πρὸς τὴν Ἀρμονίαν. Ἡ Ἥως ἀνοίγει τὰς πύλας τοῦ φωτός, ἡ φύσις ἐξυπνᾷ ἤδη τὰ πτηνὰ ἀναψυχὴν λαμβάνοντα, ἀναγγέλλουσι τὴν ἄφιξιν τῆς ἡμέρας, καὶ χαιρετίζουσι τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον διὰ τῶν ἐρωτικῶν αὐτῶν μελῶν, ὡς ἀντρασταὶ ὑπὸ ζωηρᾶς ἀμίλλης ἐμφορούμενοι. Ἀναζητοῦνται, προσβάλλονται, ἀποκρίνονται, μάχονται ἀμοιβαίως· τὰ δὲ ἄσματα αὐτῶν ἀρχόμενα μετὰ τῆς ἡμέρας, λήγουσι συγχρόνως μετ' αὐτῆς. Ἄλλ' ἀπατῶμαι· δὲν λήγουσιν ἔτι. Σὺ ἐρημόβιος Φιλομήλα, Σειρὴν τῶν δασῶν, παρατείνεις αὐτὰ ἀπὸ ἡλίου εἰς ἥλιον, καὶ ὅτε ἡ ζοφερὰ νύξ ἔρχεται ἵνα ἐπι-

(α) Τὴν σπουδαιότητα ταύτην καὶ, ὡς πιστεύομεν, τερπνὴν πραγματείαν ἠρᾶνίσθημεν ἐκ τῆς Βρετανικῆς Ἐπιθεωρήσεως, φυλλ. τοῦ Ἰουνίου 1877.

θάλη σιωπὴν τῆ φύσει, χορηγεῖ πρὸς μόνην σὲ τὸ δικαίωμα τοῦ ἄδειν καὶ τέρπειν τὴν εὐαίσθητον μελαγχολίαν. Ἡ ἤχῳ ἀγρυπνεῖ μετὰ σοῦ, μετ' αὐτῆς συνδιαλέγεσαι περὶ τῶν παλαιῶν σου δυστυχημάτων. Τὰ ἄσματα σου, οἱ ἄρμονικοὶ σου στεναγμοὶ, διαδιδόμενοι εἰς τὰ πέρατα τῶν δασῶν, ἐλαττόνουν τὴν φρίκην τῆς βαθείας αὐτῶν σιωπῆς· ἵνα δὲ σὲ ἀκούσῃ ἐκπέμπουσαν τὸν θρήνον τῶν θλίψεων σου, ἡ τοῦ Ἡλίου ἀδελφὴ, ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, ἐλαύνει βραδέως ἐν τῷ στερεώματι τὸ ἀργυροειδὲς αὐτῆς ἄρμα, καὶ φαίνεται χαμηλουμένη ὑπεράνω τοῦ ἄλσους ἐνθα ἐδρεύεις· ἡ δὲ θεὰ τῆς αὐγῆς, ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἥως, σὲ εὐρίσκει ἔτι θρηνοῦσαν καὶ ἀγρυπνοῦσαν ἐρωτικῶς.

Διὰ τῆς φυσικῆς ταύτης κλίσεως πρὸς τὴν μουσικὴν, πολλάκις τὰ πτηνὰ συναγωνίζονται μεθ' ἡμῶν περὶ τῆς ὑπεροχῆς καὶ τοῦ βραβεῖου τῆς ὠδῆς. Πολλάκις ἡ ἀηδὼν ζηλοτυποῦσα πρὸς καλλικέλαδον φωνὴν ἢ πρὸς ὄργανον ἑναρμονίως ἤχοῦν ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων, προκαλεῖ τοὺς ἡδυτέρους ἡμῶν ἤχους, ψάλλουσα ἐφαιμίλλως καὶ τὴν νίκην ἀμφιρρεπῆ καθιστῶσα· μεχρισοῦ τέλος, ἀπαυδήσασα μᾶλλον ἢ ἠττηθεῖσα καὶ αἰσχυνομένη ἵνα ἐπιζήσῃ μετὰ τὴν ἀφωγίαν αὐτῆς, στενάζουσα καταπίπτει ἀπὸ τῶν κλάδων τῶν πτελεῶν εἰς τοὺς πόδας τοῦ νικητοῦ αὐτῆς, τὸν τάφον τῆς ἐπιζητοῦσα ἐν τῇ κιθάρᾳ αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ τοῦτο θέλεαρ ἐφείλκυσε πολλάκις ἐντὸς τῶν δικτύων ἐκ τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων τοὺς ἡττον δειλοὺς ἰχθύς· αὐτὸ τοῦτο τὸ θέλητρον καθίστησιν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πλίνιος, τὴν ἔλαφον προσεκτικὴν εἰς τοὺς ἡδεῖς ἤχους τοῦ αὐλοῦ, τὸν ὀρμητικὸν ἵππον εὐαίσθητον εἰς τὸν εὐρυθμὸν κρότον τοῦ τυμπάνου, καὶ τὸν ἐλέφαντα εἰς τοὺς ὑψηλοὺς ἤχους τῆς σάλπιγγος· ἡ δὲ ἡδύτης τοῦ ποιμενικοῦ αὐλοῦ πολλάκις ἀνεχαίτισε, καθὰ λέγει ὁ Ὀβίδιος, πὸν γοητευθέντα λύκον ἀπὸ τοῦ νὰ καταδιώξῃ τὸν ἀθῶον καὶ τρέμοντα ἀμνόν.

Προσέλθετε νῦν, ὑμεῖς αὐστηροὶ ἐπικριταί, σοβαροὶ Ἀριστάρχαι· τολμήσατε ἵνα

ἐρωτήσητε ἔτι ποῦ ἔγκειται ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς Ἀρμονίας. Ἡ φύσις ἅπασα ἀποκρίνεται πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑμετέρα καρδία ἐστὶν ὁ ὑπολανθάνων μάρτυς ἐναντίον ὑμῶν αὐτῶν. Κατὰ πᾶσαν τῆς ἡμέρας στιγμὴν, ἡ φύσις ἐπαναλαμβάνει λέγουσα ὑμῖν στεντορεία τῆ φωνῆ, ὅτι ἡ μουσικὴ ἄρμονία δῶρόν ἐστίν, ὅπερ αὕτη παρέλαβε παρὰ τοῦ Οὐρανοῦ, ἵνα θέλγῃ τὰς ἡμετέρας θλίψεις καὶ ἀνακουφίσῃ τὰ ἔργα ἡμῶν· διδὲ καὶ πάντες ἄδουσιν ἐν ταῖς καθημεριναῖς αὐτῶν ἐργασίαις καὶ φροντίσι. Τί ποιοῦσιν ἐργαζόμενοι τοσοῦτοι ἄνθρωποι οὐδὲ ἡ ἀνάγκη καταδικάζει νὰ πάσχωσι πρὸς ὄφελος τῶν ἄλλων, καὶ ὧν αἱ χεῖρες, ἡ ἐλευθερία καὶ αἱ ἡμέραι ἀπημπολήθησαν τοῖς Κυρίοις αὐτῶν; Τί κάμνει ὁ ἐσθινὸς γεωργὸς διαχαράττων τοὺς κοπιώδεις αὐλακας τοῦ ἀγροῦ; ὁ ἐπιμελὴς θεριστὴς ἐν τῷ μέσῳ τῆς καυστικῆς ἄλωνος; ὁ φιλόπρονος ἀμπελουργὸς καλλισεργῶν τὰς ἀμπέλους του ἐπὶ τῆς κλιτύος τῶν ὀρέων; Τί κάμνει ὁ ποιμὴν μετὰ τοῦ ποιμνίου του πάντοτε τῆ δε κακίσε περιπλανώμενος; ὁ φιλόπρονος χαλκεὺς μεταξὺ τῶν φλογῶν τῆς καμίνου ὑφ' ὧν περικυκλοῦται; Τί, ὁ ἐπὶ τῆς παραλίης ἀνυπόμονος ἀλιεὺς; Τί, ὁ ἐν τῇ κυματιζομένῃ λέμβῳ του ἀνιώμενος κωπηλάτης, ἢ ὁ εἰς τὰ διὰ βίου δεσμὰ καταδεδωκασμένος; Τί τέλος ποιοῦσι τοσοῦτοι ἄλλοι θνητοὶ ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἢ τῇ ταλαιπωρίᾳ διαβιῶντες. Ἀδουσι, ψάλλουσι καὶ διὰ τῶν ἀσμάτων ἀπωθοῦσιν, ἀπελαύνουσι τὴν λύπην καὶ συντέμνουσι τὰς βραδυπορούσας τοῦ χρόνου ὥρας. Ὁ ἐρημίτης ἀνιώμενος ψάλλει ἐν τῇ ἐρημίᾳ του, ὁ ὀδοιπόρος ἔδει ἐν τῇ φρίκῃ τῶν δασῶν, ὁ ἐξόριστος ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀποχωρήσεώς του, ὁ ἀίχμαλωτος ἐν ταῖς ἀλύσεσιν, ὁ δέσμιος ἐν τῇ εἰρκτῆ του, ὁ δοῦλος ἐν τοῖς μεταλλείοις καὶ λατομείοις, ἐνθα ζῶν ἐντεθαμμένος, ἀνυψοῖ τὴν φωνὴν τῶν ἀσμάτων του μέχρι ἀνωθι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Δι' ἀναλλοιώτου κλίσεως, δι' ἐνδιαθέτου ὀρμῆς, παγκοσμίως, οὕτως εἰπεῖν, ἐκδηλουμένης, τὸ πᾶν ἀναγγέλλει, τὸ πᾶν βεβαίως ὅτι ἡ ἄρμονία τῆς

μουσικῆς ἀναπρόδαστος ἡδονὴ τῆς φύσεώς ἐστιν. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰς ἄλλας ἡδονάς, ἀνευρίσκομεν ἐν αὐταῖς περιορισμένην τὴν ἔκτασιν, σμικροτέραν τὴν δύναμιν, εὐαρέσκειαν ἤττον ἀγνὴν, αἰσθήματα ἤττον ἡδονικά. Ὑπάρχουσι ἡδοναὶ χαρακτηῖρος καὶ γνώμης, εὐαρεστοῦσαι λαοὺς τινας, ἀγνωστοὶ παρ' ἑτέροις· ἀλλ' ἡ Ἀρμονία συνενοῖ ἀπάσας τὰς κλίσεις. Ὑπάρχουσι ἡδοναὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων, προσνεμηθεῖσαι εὐαριθμοῖς τισὶν ἀνδράσιν, εὐνοουμένοις ὑπὸ τῶν Μουσῶν· ἀλλ' ἡ Ἀρμονία τοὺς πάντας εὐνοεῖ, οὐδένα ἐξαιρεῖ τῶν χαρίτων τῆς. Ὑπάρχουσι ἡδοναὶ ἄφωνοι καὶ ἄψυχοι, λαλοῦσαι μόνον εἰς τὰ ὄμματα χωρὶς νὰ λέγωσι τι πρὸς τὴν καρδίαν· ὡς αἱ ὑπὸ τῆς γραφίδος τοῦ ζωγράφου προβαλλόμεναι ἡμῖν. Ὑπάρχουσι ἕτεραι ἡδοναὶ χαῦναι, ἀσθενεῖς, λίαν μονότονοι καὶ τάχιον ἐξαντλούμεναι. Ἀλλὰ δύναται ὑπάρξαι ἑτέρα τις λαμπροτέρα, μᾶλλον ποικιλόμορφος, μᾶλλον ἀκένωτος ἀπὸ τὴν τῆς μουσικῆς Ἀρμονίας; ἡδονὴ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἀναφυομένη; ἡδονὴ τέλος τοσοῦτω ἀναγκαῖα, καὶ ἥς ἡ στέρσις ἀποβαίνει τοσοῦτον ἔδυνηρά, ὥστε καὶ ὁ Ποιητὴς τοῦ Παντός, πρὸς ποιήν τῆς ἀνοσιουργοῦ πόλεως Τύρου, ἀπειλεῖ αὐτὴν διὰ τῆς φωνῆς τοῦ Προφήτου, ὅτι θέλει καταλύσει ἐν τοῖς τείχεσιν αὐτῆς τὸν ἦχον τὴν κιθάρας καὶ τῶν ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων; «Καὶ καταλύσει τὸ πλῆθος τῶν μουσικῶν σου, καὶ ἡ φωνὴ τῶν ψαλτηρίων σου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ οὐκέτι» (Ἰεζεκιήλ. 26. 13.) Ἰσχυρὰ αὕτη μαρτυρία τῶν θελγήτρων καὶ τῆς δυνάμεως τῆς Ἀρμονίας. Οὐδόλως ὅθεν θαυμαστόν, μετὰ τὰ προλεχθέντα, ὅτι αὕτη προσεκτέσατο τὸν σεβασμὸν τῶν λαῶν ἀπάντων τῶν αἰώνων καὶ ἀπασῶν τῶν χωρῶν, τὸν ἐπισφραγίζοντα τὴν μαρτυρίαν τῆς εὐγενείας αὐτῆς.

Δὲν δυνάμεθα πρὸς τούτοις νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς ὠραίας φωνῆς, ἕπερ λέγομεν καὶ περὶ τῆς ὠραιότητος, ὅτι αὕτη ἐστὶ πολιτικῆς ὕλων τῶν χωρῶν, ὅτι, ὡς ἡ γλῶσσα τοῦ ἔρωτος, εἶναι ἡ αὐτὴ δι' ὅλους τοὺς λα-

οὺς, καὶ ὅτι φέρει πανταχόσε μεθ' ἑαυτῆς τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τοῦ κράτους τῆς; Τῷ ὄντι, ἡ λαμπρὰ φωνή, ὡς ἡ ὠραιότης, οὐδαμῶσε ἐστὶν ἀλλοτρία· πανταχόσε ἐξασκεῖ τὰ νικηφόρα αὐτῆς προνόμια. Βασιλεῖς καὶ αὐτῶν τῶν Βασιλέων δύναται νὰ διατρέξῃ τὸν κόσμον ὡς ἀπόλυτος Ἀυτοκράτειρα. Ὑπὸ οἵανδήποτε οὐρανὸν καὶ ἂν εὔρεθῆ, ὁμοία πρὸς τὸ φωτοποιδὸν ἄστρον τῆς ἡμέρας, οὐδέποτε ἐστὶν ἐκτὸς τῶν συνόρων τῆς ἐπικρατείας τῆς· καὶ ὁποῖδήποτε τῆς γῆς ὑπάρχουσι καρδίαί, αὕτη κέκτηται ὑπηκόους καὶ βωμοὺς. Τοιοῦτον ὑπῆρξε παρὰ πάσαις ταῖς γενεαῖς τὸ περιφανὲς πλεονέκτημα τῆς Μουσικῆς. Αἱ ἄλλαι τέχναι, ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν, εἶδον πολλάκις τὰς τιμὰς των διακαπτομένας, εἴτε ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ Ἄρεως, εἴτε ὑπὸ βασιλείων μουσομάχων. Ὑπῆρξαν αἰῶνες σκότους, ἐποχὴ ληθαργίας, ἡμέραι παρακμῆς καὶ βαρβαρότητος, καθ' ἃς ὁ θεὸς τῆς καλαισθησίας ἐξωρίσθη ἐκ τοῦ κόσμου, ἡ φιλολογία ἐξέλιπεν, αἱ Μοῦσαι εἰσίγησαν, αἱ τέχναι ἐνεκρώθησαν, στερηθεῖσαι τῶν Μαικηνῶν των (1), καθ' ἃς τέλος, πᾶσαι αἱ Ἐπιστῆμαι ἐξηφανίσθησαν ἢ ἐκρύβησαν ἐν παραδύστῳ. Ἀλλ' ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ νυκτὶ, οὐδέποτε ἡ Μουσικὴ ἀπώλεσε τὴν λαμπρότητα τῶν θελγήτρων αὐτῆς· αἱ ἀκτίνες τῆς διεσκέδασαν πάντοτε τὰ νέφη τῆς ἀπαιδευσίας, οἱ ναοὶ τῆς οὐδέποτε διετέλεσαν κενοὶ, οὐδ' οἱ βωμοὶ τῆς ἀνευ ἀνθέων. Ἄς ἀκούσωμεν τοὺς περὶ αὐτῆς διαμένοντας μάρτυρας ἐν τε τοῖς ἔθνικοις καὶ τοῖς ἱεροῖς μνημείοις. Οὗτοι θὰ μᾶς εἴπωσιν ὅτι πάντες οἱ αἰῶνες, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἐξηγουγενισμένοι, διεκρίθησαν ὑπὸ τῶν τιμῶν τῶν σταθερῶς ἀπονεμομένων τῇ Μουσικῇ· θὰ μᾶς εἴπωσιν ὅτι ταύτην συνέστησαν τοῖς λαοῖς οἱ αὐστηρότεροι φιλόσοφοι, ἐκαλλιέργησαν αἱ μεγαλήτεροι ἥρωες, ὑπερηγάπησαν αἱ συνετώτεραι δημοκρατίαι, ἐδόξασαν οἱ

(1) Μαικήνας. Ἰππότης Ῥωμαῖος, ἔπειτα ἀγαπητὸς ὑπουργὸς τοῦ Ἀύγουστου, προστάτης τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

ἰσχυρότεροι Μονάρχαι, ὡς εὐνοουμένην ἐπιστήμην τῶν κατακτητῶν καὶ τῶν Βασιλέων, καὶ ἡ Αἴγυπτος θὰ μὰς εἶπη ὅτι ὁ τελευταῖος τῶν Πτολεμαίων ἐπεκλήθη Ἀύλητῆς πρὸς τιμὴν αὐτῆς. Ἐάν δ' ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον παρὰ τοῖς Ἕλλησι, θέλομεν πληροφορηθῆ ὅτι ὁ Ὀλυμπος αὐτῶν κατοικεῖτο ὑπὸ θεῶν ἐραστῶν τῆς Ἀρμονίας, ὅτι ὁ Παρνασσὸς αὐτῶν, ναὸς τελείων μουσικῶν συμφωνιῶν, προεδρεύετο ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς λύρας, ὅτι αἱ ἤδοναὶ τῶν ἀθανάτων Ἡλυσιῶν τῶν συνίσταντο εἰς διηνεκεῖς συναυλίας· ὅτι αἱ στρεβλώσεις τοῦ Ταρτάρου τῶν δὲν ἦσαν ἀπλῶς πάταγος βασάνων, ὠκεανὸς μκινουσῶν φλογῶν, ἀλλὰ προσέτι τρομερὰ ἀπήχησις φωνῶν, τρομερὰ παραφωνία γοερῶν κραυγῶν, καὶ συγκεχυμένος θόρυβος ἀδιαλείπτων θλιβερῶν γογγυσμῶν. Θέλομεν πληροφορηθῆ ὅτι περὶ τοὺς ἐνδόξους αἰῶνας τῶν Ἀθηνῶν ἦτο αἴσχος τὸ ἀγνοεῖν τὴν μουσικὴν· ὅτι οἱ σοφοὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦσαν μαθηταὶ αὐτῆς· ὅτι αὕτη ἀπετέλει μέρος τῆς Ἀττικῆς συμπεριφορᾶς καὶ εὐγενείας τῶν τρόπων· ὅτι αὐτὸς ὁ Σωκράτης, ὁ θνητὸς οὗτος δ' ὑπὸ τῶν θεῶν εὐνοηθεὶς καὶ ἐπαινεθεὶς, ἐδιδάχθη καὶ πάλιν εἰς τὸ γῆρας του νὰ παίζῃ τὴν βάρβιτον, καὶ ὅτι, ὅστις δῆποτε ἔζη ἄνευ κλίσεως πρὸς τὴν τέχνην ταύτην, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡλίθιος, ὡς μὴ θύσας οὐδέποτε ταῖς χάρισιν· ὅθεν ἐν τινι συμποσίῳ, ὁ Θεμιστοκλῆς, ἀποποιηθεὶς τὸ νὰ λυρίσῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν συνδαιτημόνων, ἐθεωρήθη ὡς λαθῶν ἡμελημένην ἀνατροφὴν. Ἐκ τῆς πληθύος ταύτης τῶν μαρτυριῶν ἐξάγεται ὁμολογουμένως φαινή καὶ ἱκανοποιητικὴ ἀπόδειξις· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Ἄς λησμονήσωμεν τοὺς τοσοῦτους ἀνθρωπίνους ἐπαίνους, ἀσθενῆ σχεδιάσματα τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς μουσικῆς, καὶ ἄς ἀναλάβωμεν ἐκ τῶν βωμῶν τῶν θεῶν τὰς ἀνθοδέσμας τοῦ στέμματος αὐτῆς. Ὑπὸ τὴν ἱερὰν ταύτην ἐποψίν εὐαρεστοῦμαι θεωρῶν τὰς διακεκριμένας τιμὰς τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης ἐπιστήμης. Χαίρω βλέπων αὐτὴν ἐνδόξως προτιμουμένην πασῶν τῶν ἄλλων, ἵνα λαλήῃ πρὸς τοὺς θε-

οὺς, ἵνα ἀναπέμψῃ πρὸς αὐτοὺς τὸ θυμίαμα τῶν λαῶν, ἵνα ἀνακηρύττῃ τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν, ἵνα ἀφοπλίσῃ τὴν ἐργὴν των. Ἄς ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ ὄλων τῶν ὀρησκειῶν ἀπάντων τῶν αἰώνων. Ἐνταῦθα οἱ ναοὶ τῆς Ἰσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος ἀντηχοῦσιν ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν σειστρῶν τοῦ Κανώβου· ἐκεῖσε, περὶ τὴν ἑωθινὴν ὄραν οἱ Μάγοι τῆς Περσίας καὶ οἱ Πυρολάτραι κρατοῦσι τὰς ἀργυρὰς αὐτῶν κινύρας ἵνα ὑποδεξιωθῶσι τὸν ἐκ τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων ἀνιστάμενον ἥλιον, ἵνα ἀπολαύσῃ τῆς πρώτης αὐτοῦ θεωρίας καὶ προσκυνήσωσιν ἐν τῷ ἀστέρι τούτῳ τὸ αἰθιὸν πῦρ, τὸν ἀκτινοβόλον Ὠρομαζίνην, θεὸν τῶν πατέρων των· περαιτέρω, ὁ μαῦρος Βραχμὰν πληροῖ τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου διὰ τῶν ὕμνων τῆς αὐγῆς. Ἀλλὰ συγχρόνως τὰ μὲν Ἑλληνικὰ παράλια ἐπαναλαμβάνουσι καθεκάστην τὸ ὄνομα τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, αἱ δὲ ὄχθαι τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης ἀντηχοῦσιν ὑπὸ τοὺς πολεμικοὺς χοροὺς καὶ τὰς ᾠδὰς τῶν Σαλίων, ἱερέων τοῦ Ἀρεως, ἐνῶ αἱ Γερμανικαὶ ἀκταὶ καὶ αἱ χῶραι τῶν Γαλατῶν ὕμνουσι τὸ ὄνομα τοῦ αἰμοχαροῦς Τεύτου διὰ τοῦ ἄσματος τῶν Δρυϊδῶν.

Τοῦτ' αὐτὸ ἐπραξάν πάντες οἱ λαοί· ἐψάλλον ἐν τοῖς μυστηρίοις αὐτῶν οὐ μόνον ἵνα λαλήσωσι πρὸς τοὺς ἀθανάτους δι' ἡχῶν ἐξοχωτέρων τῆς κοινῆς διαλέκτου, ἀλλ' ἵνα προσηλώσωσιν ἔτι μᾶλλον τὴν προσοχὴν τοῦ συνηγμένου λαοῦ, καταπραΰνωσι τὰ πάθη, κανονίσωσι τὰ πνεύματα διὰ τῆς μελωδίας, ἐκθερμάνωσι τὰς καρδίας καὶ προπαρασκευάσωσιν αὐτὰς διὰ τὴν παρουσίαν τῶν θεῶν. Ἄλλ' ἵνα τί ἐνδιατρίβωμεν ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὰ περὶ τῶν τιμῶν τῶν ἀποδιδραμένων τῇ ἐθνικῇ μουσικῇ ;...

Πρὸς σέ, ἱερὰ Ἀρμονία τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Κυρίου, πρὸς σέ, ἥτις τοσάκις ἐφείλκυσας εἰς τοὺς πόδας τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ τὴν λατρείαν τοῦ εὐγνωμονοῦντος λαοῦ αὐτοῦ, πρὸς σέ ἀποτείνομαι. Ὑπὸ τὴν σὴν καὶ τῶν σῶν ἱερῶν συμφωνιῶν σκέπην καὶ προστασίαν δὲν προὔχωρον οἱ Ἰσραηλίται εἰς τὰς μάχας ; Βεβαίως, ὑπὸ τῶν θριαμ-

θευτικῶν τοῦ Κυρίου σημαίων προηγούμενοι, οἱ ἱεροὶ ψάλλται ὠδεύον ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ταγμάτων, καὶ συνενοῦντες τὰς ὀψητόνους αὐτῶν φανὰς οὖν τοῖς στρατιωτικοῖς ὀργάνοις ἐπεκαλοῦντο τὴν ἀρρωγὴν καὶ ἀντίληψιν τοῦ Θεοῦ τῶν δυνάμεων. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ πολιορκεῖ τὴν Ἱεριχὼ, ἀλλ' ἡ κατάκτησις αὐτῆς δὲν ἐπιφυλάσσεται τῷ ἀγῶνι τῶν ὄπλων. Κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν τοῦ Ὑψίστου, οἱ ἑπτὰ Ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων ἀναλαμβάνουσι τὰς ἀρμονικὰς σάλπιγγας. Ἡ Ἱεριχὼ μέλλει νὰ καταστραφῇ, αἱ σάλπιγγες ἤχοῦσι προαγγέλλουσαι τὴν κατεδάφισιν αὐτῆς. Ἴδου οἱ πύργοι αὐτῆς κλονίζονται. Ὁ Κύριος ἐλάλησε, τὰ τείχη καταπίπτουσιν, ἡ Ἱεριχὼ ἀφανίζεται ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ἄς διέλθωμεν ὅμως τὸ εὐρὺ στάδιον τῶν ἑτῶν. Ἄς σπεύσωμεν ἵνα κατέλθωμεν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Δαυὶδ, τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην ἐποχὴν τῶν τιμῶν τῆς Ἀρμονίας. Διὰ τοῦ Βασιλέως τούτου θέλομεν ἴδει αὐτὴν εἰσαγομένην εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ Κυρίου, ἀκολουθουμένην ὑπὸ τῶν θυγατέρων τῆς Σιών, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἁγίου ἐδάφους, ἐπαυξήσῃ τὴν πομπὴν τῶν θυσιῶν, καὶ ἐξάρῃ τὴν εὐπρέπειαν τῆς λατρείας. Αὐτὸς ὁ Δαυὶδ προηγεῖται χορεύων τῆς εὐαγοῦς Κιβωτοῦ, ρυθμίζει τὰ ἐλαφρὰ αὐτοῦ εἴματα πρὸς τὸν ἦχον τῆς κινύρας, καὶ ἐν τοῖς ψαλμοῖς αὐτοῦ ἐξαιτεῖται ὅπως αἱ συμφωνίαι τοῦ ἐπαναλαμβάνονται ἀπειράκις ἐπὶ τοῦ κυμβάλου καὶ τοῦ ὀργάνου, ἐπὶ τῆς λύρας καὶ τῆς σάλπιγγος. Ἐξεγείρει ἀπάσας τὰς ἤχους τοῦ Ἰορδάνου, προσκαλεῖ ἅπασαν τὴν φύσιν ἵνα ψάλλῃ τὸν ποιητὴν αὐτῆς, καὶ διὰ πασῶν τῶν φωνῶν ν' ἀποτελέσῃ συναυλίαν ὕμνων παγκοσμίου λατρείας αἰέσεως. Τῇ δ' ἐπιμελείᾳ ὅθεν καὶ καλοκάγαθία τοῦ ἱερατικοῦ τούτου ἡγεμόνος ἐγένοντο οἱ Δευτέραι οἱ πρότιστοι τοῦ κόσμου Μουσικοὶ, ἡ δὲ φήμη αὐτῶν ἐξηπλώθη καὶ πέραν τῶν ὀρίων τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Διὸ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αἰχμωλωσίας τῶν Ἰουδαίων, οἱ λαοὶ τοῦ Εὐφράτου παρεκάλουν τοὺς τε-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ')

θλιμμένους Ἑβραίους ἵνα τοὺς διδάξωσι τὴν τῶν περιφήμων μελῶν αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ ἐξόριστος Ἰσραηλίτης δὲν δύναται νὰ ψάλλῃ μακρὰν τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλήμι δὲν δύναται εἰμὴ νὰ στενάξῃ· αἱ κινύραι τοῦ σιγῶσιν, ἀνκρητῆται ἐπὶ τῶν ἑτεῶν τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ. Οὕτω τὸ αἰχμωλωτισθὲν πτήνην παραμελεῖ τὸ ἄσμά του, ἢ ἂν τυχὸν ἀνοίγῃ τὸ ῥάμφορ αὐτοῦ, δὲν ἐκπέμπει εἰμὴ στεναγμοὺς θρηνηδίας καὶ λύπης. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἅς διέλθωμεν ἀπάσας τὰς σελίδας τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, καὶ πανταχοῦ θ' ἀπαντήσωμεν συμφωνίας αἰέσεων, ἄσματα νικητήρια ἢ ἐπικήδεια. Φαίνεται ὅτι οὐδεμία φωνὴ ἀνθρωπίνη ἐστὶν εὐπρόσδεκτος τῷ Κυρίῳ, ἂν δὲν ἀνέρχεται πρὸς τὸν θρόνον τῆς Παντοδυναμίας ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς Ἀρμονίας διὰ μέσου τῶν νεφῶν ἀναπεμπομένη. Ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος τῆς χάριτος διετήρησεν τῇ Μουσικῇ τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τοῖς ναοῖς τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης. «Ναί, λέγει ὁ ἱερός ἀδουστίνος, δὲν δύναμαι ἀρκούντως νὰ ἐκπαινήσω τὰ ἄσματα ἐξ ὧν ἀντηχοῦσιν οἱ ἀδυτικοὶ ναοὶ ὑπὸ τῶν σεβαστῶν αὐτῶν ἀσυμφωνιῶν αἰσθάνομαι ἑμαυτὸν ζωηρῶς ἀσυγκινούμενον καὶ ἐμφορούμενον ὑπὸ τοῦ αἵρου ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ ἐν ἐμπνέει ὁ κοῖκος τοῦ Κυρίου. Ὑπὸ βαθέος σεβασμοῦ ἀκατεχόμενος καὶ ὑπὸ ἱερᾶς μέθης κυριευόμενος, ὡς νέος Παῦλος, ἀναβαίνω εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Τὸ πνεῦμά μου ἀνυψοῦται ἄχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου, εἰσαγόμενον εἰς τὰς αἰωνίους μελωδίας τῶν Ἀγγέλων».

Ἐν τῷ συνόλω τούτῳ τῶν ὑπὲρ τῆς Μουσικῆς διδομένων ψήφων, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν τελευταίαν ὡς ἐπίσημον καὶ ἱεροπρεπῆ.

Ἡ δόξα τῆς τέχνης ταύτης ἀντανακλάται πάντοτε ἐπὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς. Πολλάκις οἱ εὐνοούμενοι τῆς Ἀρμονίας ἐδοξάσθησαν διὰ στεφάνων, δαφνῶν, θριαμβευτικῶν πομπῶν, θεατρικῶν ἐπευφημιῶν, δι' ἀνδριάντων, μασυλείων, ἀξιομνημονεύτων ἐπιγραφῶν καὶ τιμῶν ἀποθεώσεως· τέλος

διὰ πάντων τῶν δημοσίων μνημείων, τῶν ἐφευρεθέντων παρὰ διαφόροις λαοῖς ἵνα ἀποθανάτισται τὴν εὐφυΐαν τῆς καλλιτεχνίας. Οἱ μουσικοὶ ἄνδρες ἀποτελοῦσιν ἔτι ἔθνος Ἰερὸν καὶ προσφιλὲς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Τοῦθ' ἔπερ δὲν συμβαίνει πολλάκις τοῖς τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὀπαδοῖς. Ἀποφεύγομεν τὸν σοφιστὴν, παραμελοῦμεν τὸν γεωμέτρην, ἀποστρεφόμεθα τὸν ἐπικριτὴν, χλευάζομεν τὸν χημικὸν, ὀλιγωροῦμεν τὸν γραμματικόν. Ἄλλ' ἀπ' ἐναντίας, ἀναζητοῦμεν τὸν μαθητὴν τῆς μουσικῆς Ἀρμονίας. Οὗτος κοσμοπολίτης ἐστὶν ἀπασῶν τῶν χωρῶν, ἄνθρωπος ἀπασῶν τῶν ὠρῶν, συνέταιρος πάντων τῶν ἀνδρῶν τῆς καλαισθησίας. Ἡ πατρίς αὐτοῦ σύμπασα ἡ γῆ. Ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐνδόξων ἀρχαίων μουσικῶν εἶναι μᾶλλον ἀξιεράστος καὶ εὐάρεστος εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων ἢ ἐκείνη τῶν διασημοτέρων κατακτητῶν. Ψευδεῖς ἥρωες, ἀληθεῖς τύραννοι, οἱ κατακτηταὶ ἐγεννήθησαν πρὸς βλάβην τοῦ κόσμου· ἀλλ' οἱ ἐνδοξοὶ μουσικοὶ πρὸς εὐτυχίαν αὐτοῦ. Ἐκεῖνοι μὲν, ἄπληστοι θανάτων, ἐπήνεγκον τὰ δάκρυα, τὴν διχόνοιαν, τὸν ὄλεθρον. Οὗτοι δὲ, πάντοτε καλοκῆγαθοι, πάντοτε ἀνευφημούμενοι, ἐπήνεγκον πανταχοῦ τὴν εἰρήνην, τὴν ὁμόνοιαν, τὴν χαρὰν. Ἡ γῆ, ἐν ἀγωνίᾳ, κατεσίγησεν ἐνώπιον ἐκείνων· ἀλλὰ διὰ τούτων, ἐν γαλήνῃ, ἀντήχησεν ὑπὸ ἀσμάτων εἰρηνικῶν. Οἱ κατακτηταὶ, αἱματοφύρτων δαφνῶν ἐστεμμένοι, ἀπέθανον διὰ πρόωρου πολλακίς θανάτου, στυεπαγόμενοι τὸ μῖσος τῶν λαῶν ἀντὶ δακρύων πένθους. Ἄλλ' οἱ περίδοξοι μουσικοὶ, ὑπὸ κλάδων μύρτου καὶ ῥόδων ἐστεμμένοι, καὶ ἐν εἰρήνῃ τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντες, συνεπήγαγον ἐν τῷ Ἄδει τοὺς θρήνους τῆς ἀνθρωπότητος. Ναί· τὸ ὄνομα τοῦ κλεινοῦ ἀοιδοῦ Ὀρφέως διασωθήσεται ἕσασί προσφιλέστερον ἐν τῷ ναῷ τῆς Μνημοσύνης, ἢ τὸ ὄνομα τοῦ ἀκαθέκτου ἐν ταῖς μάχαις Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Τοιαύτη ἡ εὐγένεια τῆς Μουσικῆς· εὐγένεια τεθεμελιωμένη ἐπὶ τῇ ἀρχαίᾳ καταγωγῇ αὐτῆς, δεδοξασμένη διὰ τῆς ἐξόχου

δυνάμεώς της καὶ ἐπικεκυρωμένη διὰ τοῦ σεβασμοῦ ἀπάντων τῶν αἰώνων καὶ ἀπάντων τῶν ἐθνῶν.

Ἐμ. Γιαγγρακόπουλος.

ΚΑΡΟΛΟΥ ΔΑΡΒΙΝ
ΝΗΠΙΟΥ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ.

Ἡ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ κ. Ταῖν ἐπὶ τῆς νοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ νηπίου, ἢ ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Ἐπιθεωρήσει ἐκδοθεῖσα καὶ ἥς τινος μετάφρασιν ἐποίησεν ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῆς ἀριθμῷ ἡ ἐφημερίς *Mind*, παρεκίνησέ με νὰ διατρέξω ἡμερολόγιόν τι, ὅπερ ἐκράτησα πρὸς τριάκοντα ἑπτὰ ἐτῶν ἐπὶ τινος τῶν μικρῶν μου παιδίων καὶ ἐν ᾧ τινι ἔσχον τὴν φροντίδα νὰ καταγράψω παραυτὰ καὶ τὰς πλέον λεπτολόγους παρατηρήσεις, ἃς ἐδυνήθην νὰ ποιήσω. Τὸ κύριον ἀντικείμενον τῶν παρατηρήσεών μου ἦν ἡ ἔκφρασις· διὸ καὶ ἐχρησάμην ταῖς ἐμαῖς ταύταις παρατηρήσεσιν ἐν τῇ βίβλῳ, ἣν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐξέδωκα· ἀλλὰ μὴν ἐπέστησα ὁμοίως τὴν προσοχὴν μου καὶ ἐπὶ ἐτέρων τινῶν σημείων καὶ ἴσως αἱ παρατηρήσεις μου αὗται παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς τοῦ κ. Ταῖν καὶ πρὸς ἄλλας, αἵτινες ἀναμφιβόλως ἐν τῷ μέλλοντι γενήσονται, θὰ παράσχωσιν ἐνδιαφέρον τι. Εἰμί δὲ βέβαιος, κατὰ τὸ ἔδυνήθην νὰ παρατηρήσω ἐπὶ τῶν ἰδίων μου τέκνων, ὅτι ἡ περίοδος τῆς ἀναπτύξεως τῶν διαφόρων δυνάμεων ποικίλεται πολὺ κατὰ τὰ παιδία.

Κατὰ τὰς πρώτας ἑπτὰ ἡμέρας τὸ νηπίον μου ἐξετέλει ἤδη πλείστας ἀντανεκλαστὰς πράξεις, οἷαι εἰσι τὸ πτάρνυσθαι, τὸ λύξιν, τὸ χασμαῖσθαι, τὸ τανύεσθαι καὶ συνήθως τὸ θηλάζειν καὶ ἀναβοᾶν. Τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, ἐγγίσαντος ἐμοῦ τὸ πέλμα τοῦ ποδός του διὰ τεμαχίου χάρτου, ἀπέσυρε ζωκρῶς τὸν πόδα του καὶ ταυτοχρόνως ἔκαμ-